

THE ASPECTS OF IMPLEMENTING ECO-INNOVATIONS IN BUSINESS

Copyright © 2023 The Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: December 28, 2022
Published: January 20, 2023
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC18012023-26

Guguli Zarnadze

Doctor of Business Administration
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2051-8037>
E-mail: gulsunda46@yahoo.com

ABSTRACT

The introduction of eco-innovations can bring some results both in terms of environmental impact and in terms of economic and social improvement. Such innovations can be involved in all areas of human activity, among them the business sector has a great potential to get positive effects. There are verity of eco-innovations for obtaining added value in business that stimulate their activity: increasing productivity and technical capabilities; entering new and developing markets; increasing profitability throughout the value chain; attract investments; advancing and giving effect to standards and regulations, etc. Despite these opportunities, businesses passively follow the path to introduce eco-innovations. This can be caused by the fact that that they do not clearly see the ways of obtaining quick results, and spending without coercion contradicts the goals of making a profit based on ecological considerations. In the article, on the basis of theoretical studies, the factors that allow the introduction of eco-innovations in business are identified. The study of the discussion is generally important considering that it has been a couple of years since Geostat started a large-scale statistical study in this direction, and the results of the assessment of the interviewed Georgian businesses do not indicate the great importance of introducing eco-innovations.

Keywords: Eco-innovation; Driving factors of eco-innovations.

REFERENCES:

1. Doranova A., Miedzinski M., Veen G., Reid A., Leon R. L., Ploeg M., Carlberg M., Joller L. Business Models for Systemic Eco-innovations, Technopolis Group, Belgium, 2012.
2. OECD, 2009. Sustainable Manufacturing and Eco-Innovation, Oslo: ORGANIZATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT.
3. Bossle, M. B., Barcellos, M. D. d. & Vieira, L. M., 2016. The drivers for adoption of eco-innovation. Journal of Cleaner Production, Volume 113.
4. Kemp, R. & Pearson, P., 2007. Measuring eco-innovation. report MEI project about measuring ecoinnovation.
5. EIO - www.eco-innovation.eu, 2018.
6. Doranova A., Miedzinski M., Veen G., Reid A., Leon R. L., Ploeg M., Carlberg M., Joller L. Business Models for Systemic Eco-innovations, Technopolis Group, Belgium, 2012.
7. UNEP 2014, The Business Case for Eco-innovation.
8. Saran T., Vignesh P., Pandian C. Analyzing the Driv-

ers and Barriers for the Adoption of Eco-innovation, 2019

9. UNEP 2014, The Business Case for Eco-innovation.

10. Information of the National Statistical Service of Georgia, www.geostat.ge

11. Information of the National Statistical Service of Georgia, www.geostat.ge

12. Hojnik J. In Pursuit of Eco-innovation: Drivers

and Consequences of Eco-innovation at Firm Level, University of Primorska Press, 2017.

13. Porter and van der Linde 1995 – Porter M., Linde C. Toward a New Conception of the Environment-Competitiveness Relationship, The Journal of Economic Perspectives, Vol. 9, No. 4, 1995.

14. UNEP 2014, The Business Case for Eco-innovation.

ბიზნესში ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების დანერგვის ასპექტები

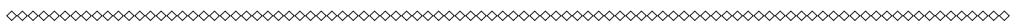
გუგული ზარნაძე

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2051-8037>
ელ. ფოსტა: gulsunda46@yahoo.com

აბსტრაქტი

ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების დანერგვის ასპექტების შესახებ მნიშვნელოვანი შედეგი მოიტანოს როგორც გარემოზე ზემოქმედების, ასევე, ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების თვალსაზრისით. ამგვარი ინოვაციები ადამიანთა საქმიანობის ყველა სფეროში შეიძლება ჩაერთოს, მათ შორის დიდი პოტენციალი დადებითი ეფექტების მისაღებად ბიზნესსექტორს გააჩნია. ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების დასაწინააღმდეგებლად ბიზნესში შეიძლება ასტიმულირებდეს დამატებითი ღირებულების მიღება სხვადასხვა ასპექტით, როგორცაა: პროდუქტიულობის და ტექნიკური შესაძლებლობების ზრდა; ახალ და განვითარებად ბაზრებზე შესვლა; მომგებიანობის ზრდა ღირებულების ჯაჭვის მასშტაბით; ინვესტიციების მოზიდვა; სტანდარტებისა და რეგულაციების წინსწრება და შესაბამისი ეფექტის მიღება და სხვა. მიუხედავად ამ შესაძლებლობებისა, ბიზნესები ინერტულად მიუყვებიან ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების დანერგვის გზას, რასაც გარკვეულად ის გარემოებაც აფერხებს, რომ ნათლად ვერ ხედავენ სწრაფი შედეგის მიღების გზებს და იძულების გარეშე ხარჯების გაღება მხოლოდ ეკოლოგიური მოსაზრებებით მოგების მიღების მიზნებს ეწინააღმდეგება. სტატიაში თეორიული კვლევის ბაზაზე გამოვლენილია ის ფაქტორები, რომლებიც ბიზნესში ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების შესაძლებლობებს ზრდის. საკითხის შესწავლა მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინებითაც, რომ საქართველოში სულ ორიოდ ნელია, რაც ამ მიმართულებით მასშტაბური სტატისტიკური კვლევა დაიწყო საქსტატის მიერ და გამოკითხული ქართული ბიზნესის სუბიექტების შეფასების შედეგები ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების დანერგვის დიდ მნიშვნელობაზე არ მიუთითებს.

საკვანძო სიტყვები: ეკონომიკა; ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების მართვა; ფაქტორები.

შესავალი

ვარაუდობენ, რომ 2050 წლისთვის 2010 წელთან შედარებით პლანეტის მოსახლეობა 30%-ით გაიზრდება. ეს ზრდა შექმნის მილიარდობით ახალ მოსახლარს, რომლებსაც დასჭირდებათ საცხოვრებელი, საკვები, ტანსაცმელი, ტრანსპორტი, ელექტრომომწყობილობები და სხვა. თუმცა, ბუნებრივი რესურსების ხელმისაწვდომობის შემცირება, ეკოლოგიური პირობების გაუარესება და კლიმატის შეცვლა გლობალურად შეზღუდავს მოსახლეობის უნარს, მიჰყვეს დღევანდელ ცხოვრების წესს და მოხმარების მოდელს.

ეკონომიკური საქმიანობის, სამუშაო ადგილების და კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნების

მიზნით, გარემოსდაცვითი და ბუნებრივი რესურსების სიმცირის გამონვევებთან ერთად, ქვეყნები სულ უფრო მეტად ეძებენ ინოვაციურ გზებს ბიზნეს სექტორების ეკონომიკური საქმიანობის ხელშეწყობისთვის. აღნიშნული მრავალმხრივი პრობლემების გადაკვეთაზე ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების დანერგვა შეიძლება მნიშვნელოვანი შედეგი მოიტანოს როგორც გარემოზე ზემოქმედები, ასევე, ეკონომიკური და სოციალური გაუმჯობესების თვალსაზრისით. ამგვარი ინოვაციები ადამიანთა საქმიანობის ყველა სფეროში შეიძლება ჩაერთოს, მათ შორის დიდი პოტენციალი დადებითი ეფექტების მისაღებად ბიზნესსექტორს გააჩნია.

ეკონომიკის დასაზღვრად ბიზნესს შეიძლება ასტიმულირებდეს დამატებითი ღირებულების მიღება სხვადასხვა ასპექტით, როგორცაა: პროდუქტიულობის და ტექნიკური შესაძლებლობების ზრდა; ახალ და განვითარებად ბაზრებზე შესვლა; მომგებიანობის ზრდა ღირებულების ჯაჭვის მასშტაბით; ინვესტიციების მოზიდვა; სტანდარტებისა და რეგულაციების წინსწრება და შესაბამისი ეფექტის მიღება და სხვა. მიუხედავად ამ შესაძლებლობებისა, ბიზნესები ინერტულად მიუყვებიან ეკონომიკის განვითარების გზას, რასაც გარკვეულადის გარემოებაც აფერხებს, რომ ნათლად ვერ ხედავენ სწრაფი შედეგის მიღების გზებს და იძულების გარეშე ხარჯების გაღება მხოლოდ ეკოლოგიური მოსაზრებებით მოგების მიღების მიზნებს ეწინააღმდეგება.

საკითხთა დაკავშირებული კვლევები ცხადყოფს, რომ ეკონომიკის განვითარების მექანიზმები დახვეწას მოითხოვს. მრავალმხრივი შესწავლის საგანია სტიმულების და რეგულაციების ეფექტები; თავად მამოძრავებელი ძალების იდენტიფიცირებასაც განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა. მკვლევართა მოსაზრებით ვინაიდან მხოლოდ მზარდი ინოვაციებით ვერ მიიღწევა ეკონომიკური ზრდით გამომწვეული გარემოზე ზემოქმედების სრული შემცირება, ბაზრის პოტენციალის გაზრდა რადიკალური და სისტემური ეკონომიკის განვითარებისთვის განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს უფრო მწვანე ეკონომიკაზე გრძელვადიანი გადასვლისა და ტრანსფორმაციისთვის [1].

მოცემული სტატიის მიზანია თეორიული კვლევის ბაზაზე სწორედ იმ ფაქტორების გამოვლენა, რომლებიც ბიზნესში ეკონომიკის განვითარების შესაძლებლობებს ზრდის. საკითხის შესწავლა მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინებითაც, რომ საქართველოში სულ ორიოდე წელია, რაც ამ მიმართულებით მასშტაბური სტატისტიკური კვლევა დაიწყო საქსტატის მიერ და გამოკითხული ქართული ბიზნესის სუბიექტების შეფასების შედეგები ეკონომიკის განვითარების დიდ მნიშვნელობაზე არ მიუთითებს.

ძირითადი ტექსტი

ეკონომიკის სხვადასხვაგვარი განმარტება გვხვდება. ზოგადად, იგი განიხილება როგორც პროდუქტის განვითარება, რომელიც ხელს უწყობს მდგრად განვითარებას, ან მაგალითად, ტერმინი ეკონომიკა განისაზღვრება როგორც პოზიტიური წვლილი, რომელიც ინდუსტრიას შეუძლია შეიტანოს მდგრად განვითარებაში და ასევე, ეკონომიკის

ზრდის ან კონკურენტუნარიანი ეკონომიკის აშენებაში [2]. ეკონომიკის კონცეფცია ბიზნესში უკავშირდება კომპანიის წარმატების მიღწევას პროდუქტის შემუშავების, ახალი ტექნოლოგიების ან ინოვაციების დანერგვისას, რომლებიც ითვალისწინებენ სოციალურ და გარემოსდაცვით საკითხებს [3]. უფრო ფართო გაგებით, ეკონომიკა მოიცავს პროდუქტის წარმოებას ან პროცესს, რომელიც ახალია ორგანიზაციისთვის მაშინ, როდესაც მას ავითარებს და რომელიც პროდუქტის სიცოცხლის ციკლის განმავლობაში ინვესტორს გარემოზე ზემოქმედების შემცირებას [4]. ეკონომიკის ეკონომიკის სამოქმედო გეგმით, ეკონომიკა განისაზღვრება როგორც ინოვაციის ნებისმიერი ფორმა, რომელიც ინვესტორს ან მიზნად ისახავს მნიშვნელოვანი და აშკარა პროგრესის მიღწევას მდგრადი განვითარების მიზნისკენ, გარემოზე ზემოქმედების შემცირების გზით, გარემოზე ზენოლისადმი მდგრადობის გაზრდის ან ბუნებრივი რესურსების უფრო ეფექტიანი და პასუხისმგებელი გამოყენებით. ეკონომიკა ასევე განიმარტება, როგორც „ახალი ან მნიშვნელოვანად გაუმჯობესებული პროდუქტების (საქონელი და მომსახურება), პროცესების, მარკეტინგის მეთოდების, ორგანიზაციული სტრუქტურებისა და ინსტიტუციური მოწყობის განხორციელება, რომლებიც განზრახ ან მის გარეშე ინვესტორს გაუმჯობესებას შესაბამის ალტერნატივებთან შედარებით [5].

ზოგადად, ეკონომიკა იძლევა შესაძლებლობას გააუმჯობესოს მდგრადობა სოციალურ-ეკონომიკური მიზნების კომპრომისის გარეშე, მომხმარებლისთვის მდგრადი პროდუქტის ან მომსახურების მიწოდებით. ასევე, ეკონომიკის სარგებელი მოაქვს კომპანიისთვის ეკონომიკური ზრდის მიმართულებით და ხელს უწყობს გარემოზე ზემოქმედების შემცირებას.

ეკონომიკები კომპანიებს გარკვეულ შესაძლებლობებს აძლევს ახალი ღირებულებების შექმნით მოიპოვონ ახალი ბაზრები და მიიღონ ან გაზარდონ შემოსავლები. ინოვაციების დანერგვამ მდგრად ბიზნესმოდელებში შესაძლოა სწორედ ის ღირებულება შექმნას კომპანიაში, რომელიც მათ კონკურენტულ უპირატესობას უზრუნველყოფს. ამასთან, რესურსების დაზოგვით, ხარჯების შემცირებით და ნარჩენების მართვის გაუმჯობესებით, რაც ხშირად ინოვაციური მიდგომების დანერგვას უკავშირდება, კომპანიები ხარჯების მნიშვნელოვან შემცირებას აღწევენ.

ინოვაციური ბიზნესმოდელების შექმნით კომპა-

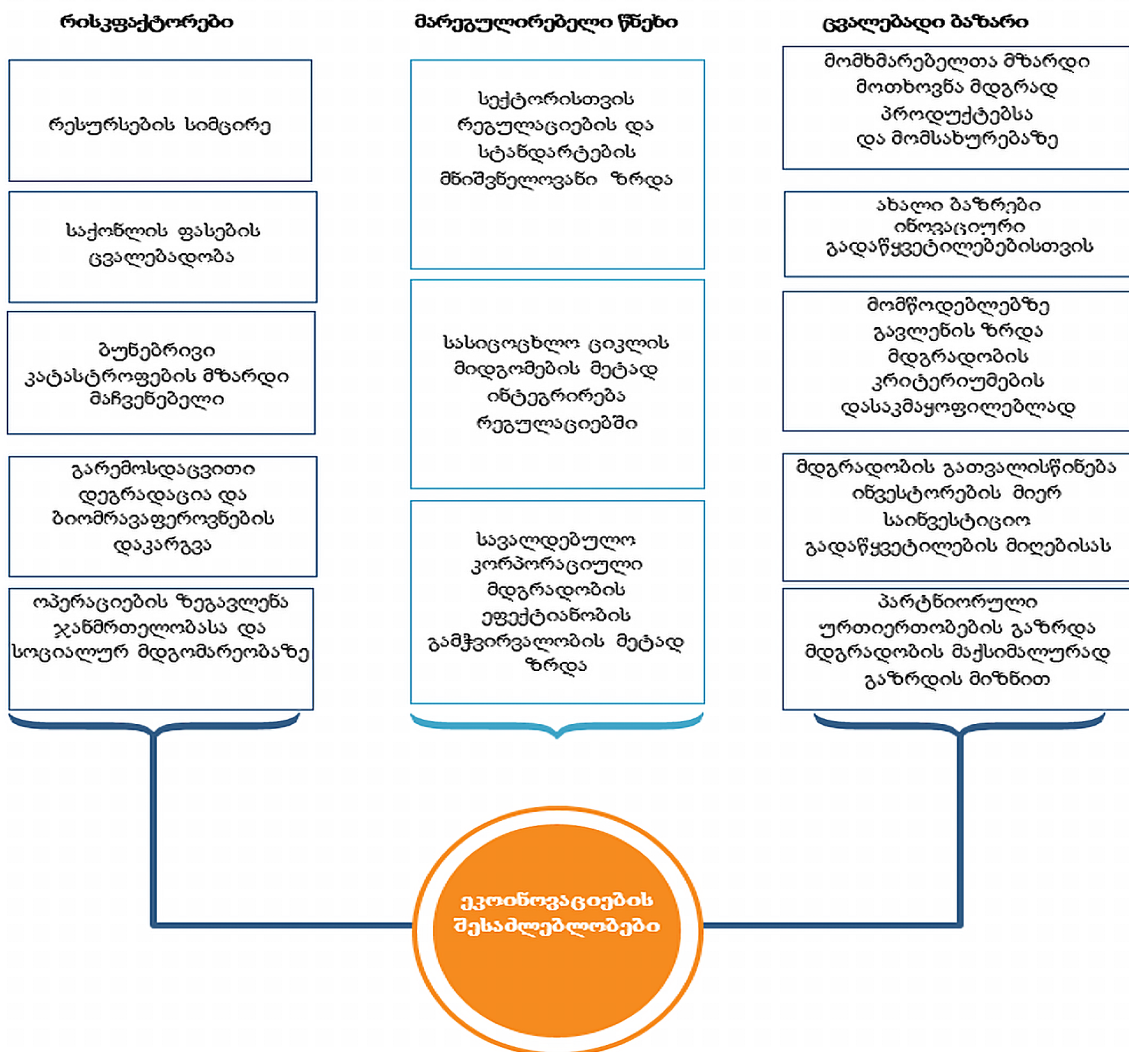
ნიებს ეკონომიკის პოპულარიზაციაშიც შექვეყნებული. ეს ხელს უწყობს მდგრადი განვითარების საერთო მიზნების მიღწევაში მეტი და მეტი აქტორის ჩართვას, რამდენადაც ზეგავლენას ახდენს მომხმარებლისთვის ღირებულების მიწოდების ახალი გზების შექმნაზე, ახალი ბიზნესკონტაქტების დამყარებასა და კომპანიების ღირებულების ჯაჭვების ახლებურ ფორმირებაზე.

კომპანიები, რომლებმაც ეკონომიკის დაწესებულებით თავიანთი ბიზნეს მოდელების ადაპტირება დასაბუთებულად, აღნიშნულს სხვადასხვა მოტივით ახორციელებდნენ და ამასთან, სხვადასხვა ღირებულების შექმნის საფუძველზე აღწევდნენ ამ მიზანს. კვლევები მიუთითებს, რომ უფრო მეტად ჭარბობს ისეთი ღირებულებების შექმნა, როგორცაა ეკონომიკური სარგებელი, ხარჯების დაზოგვა, ახალი შემოსავლების ნაკადები, დამატებითი მოგება და უკეთესი ხარისხი ან სერვისი ან პროდუქტი. მიუ-

ხედავად იმისა, რომ გარემოსდაცვითი ღირებულებები იშვიათად იყო ბიზნესმეთავაზების ცენტრში, მოსალოდნელი გარემოსდაცვითი სარგებელი, როგორცაა ნარჩენების შემოქმედების შემცირება ან ემისიების შემცირება, შესაბამისი ელემენტი იყო, რომელიც მხარს უჭერდა ან ამოტივირებდა ახალ ბიზნეს მოდელებს [6].

ეკონომიკის დაწესებულებას შეიძლება უბიძგოს ღირებულების ჯაჭვის მასშტაბით ისეთი ბიზნესმოდელის განვითარებამ, რომელიც ჩამოყალიბებულია ახალი ბიზნესის სტრატეგიით და მოიცავს სასიცოცხლო ციკლის განმავლობაში და პარტნიორებთან კოოპერაციაში მდგრადობას. ასეთი ეკონომიკის მოიცავს საქონლის/მომსახურების, პროცესების, საბაზრო მიდგომის ან ორგანიზაციული სტრუქტურის მოდიფიკაციის ან სიახლეების კოორდინირებულ ნაკრებს, რაც იწვევს კომპანიის ეფექტიანობის და კონკურენტუნარიანობის ზრდას [7].

ნახ.1. ბიზნესზე ზეგავლენის ფაქტორები ეკონომიკის ზრდისთვის [9].

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ეკონომიკის დანერგვა შესაძლებელია განაპირობოს ბიზნესზე გარკვეული რეგულაციების ზენოლა. მარეგულირებელი და ბაზარზე დაფუძნებული ინსტრუმენტები, განსაკუთრებით გარემოსდაცვითი და ნახშირბადის გადასახადები და მავნე ნივთიერებების რეგულაციები უმეტეს შემთხვევაში აქტუალური აღმოჩნდა. მკვლევრები მიუთითებენ, რომ ეკონომიკაზე კომპანიების გადასვლის მიზეზებს განეკუთვნება გარე და შიდა იძულებითი ღონისძიებები. გარე ზენოლა არის მთავრობის რეგულაციები, გარემოსდაცვითი პოლიტიკა, დანტერესებული მხარეები. შიდა მიზეზებს განეკუთვნება კონკურენტული უპირატესობა, ეფექტიანობის ზრდა, ხარჯების შემცირება და რეპუტაციის გაუმჯობესება [8].

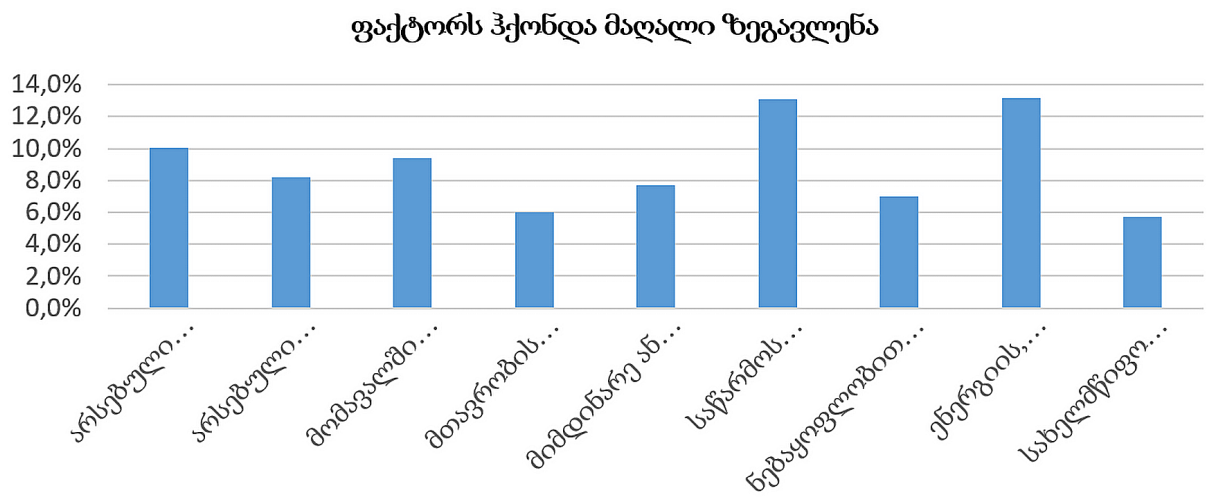
ეკონომიკის დანერგვა დაკავშირებული ბიზნესის კონკრეტული შემთხვევები განსხვავდება კონტექსტის მიხედვით, თუმცა გარკვეული ხელშემწყობი პირობები, მათ შორის პოლიტიკის გარემო, ბაზრის მოთხოვნა და ინდუსტრიის ზენოლა უმნიშვნელოვანესია. პირობები სულ უფრო იზრდება და ხელსაყრელია რიგ ქვეყნებში, თუმცა შეზღუდვები ჯერ კიდევ არსებობს გარკვეულ ბაზრებზე, რომლებიც არ არის მომგებიანი. ბიზნესზე ზენოლის რიგი ფაქტორები ეკონომიკის ზრდისთვის კომპლექსურად მოცემულია ნახაზზე 1.

2021 წლის საქსტატის გამოკვლევის მიხედვით საქართველოში გამოკითხული კომპანიებიდან მეტად მცირე წილი (10%-ზე ნაკლები) მიიჩნევს, რომ მაღალი ხელშემწყობი ზეგავლენა აქვს ეკოლოგიური სარგებლით ინოვაციური წარმოების გადამწყვეტილებაში შემდეგ ფაქტორებს: არსებული გა-

რემოსდაცვითი გადასახადები და მოსაკრებლები; მომავალში მოსალოდნელი გარემოსდაცვითი რეგულაციები ან გადასახადები; მთავრობის გრანტები, სუბსიდიები ან სხვა ფინანსური ნახალისება ეკოლოგიური ინოვაციებისთვის; მიმდინარე ან მოსალოდნელი მოთხოვნა ბაზარზე ეკოლოგიურ ინოვაციებზე; ნებაყოფლობითი ქმედებები ან ინიციატივები შესაბამის სექტორში გარემოსდაცვითი კარგი პრაქტიკისთვის; სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულებების მოთხოვნების შესრულება. არსებული გარემოსდაცვითი რეგულაციების მაღალ მნიშვნელობაზე მიუთითა გამოკითხულთა 10,1%-მა; მხოლოდ საწარმოს რეპუტაციის გაუმჯობესებაზე და ენერჯის, წყლის ან მასალების მაღალი ღირებულებაზე მიუთითა გამოკითხულთა 13,1%-მა, რაც ასევე არ არის კომპანიების დიდი რაოდენობა (ნახ. 2).

გამოკითხული კომპანიების წილობრივი მონაცემების ანალიზი, რომლებმაც მიუთითეს, რომ ზემოაღნიშნულ ცალკეულ ფაქტორს არ ჰქონდა მნიშვნელობა, ნათელყოფს, რომ ეკონომიკის დანერგვის მიმართულებით ჯერ კიდევ ბევრი სამუშაო არის ჩასატარებელი საქართველოში როგორც სახელმწიფო რეგულაციების შემოღების, ისე შიდა სტიმულების ამუშავების მიმართულებით. თითოეული ფაქტორის ნულოვანი ზეგავლენის შეფასებაზე გამოკითხული კომპანიების წილი პროცენტულად მთლიან გამოკითხულებში 2021 წელს (ფრჩხილებში - 2020 წელს) შემდეგნაირად გადანაწილდა: არსებული გარემოსდაცვითი რეგულაციები - 44,2% (43,3%); არსებული გარემოსდაცვითი გადასახადები და მოსაკრებლები - 44,9% (59,4%); მომავალში

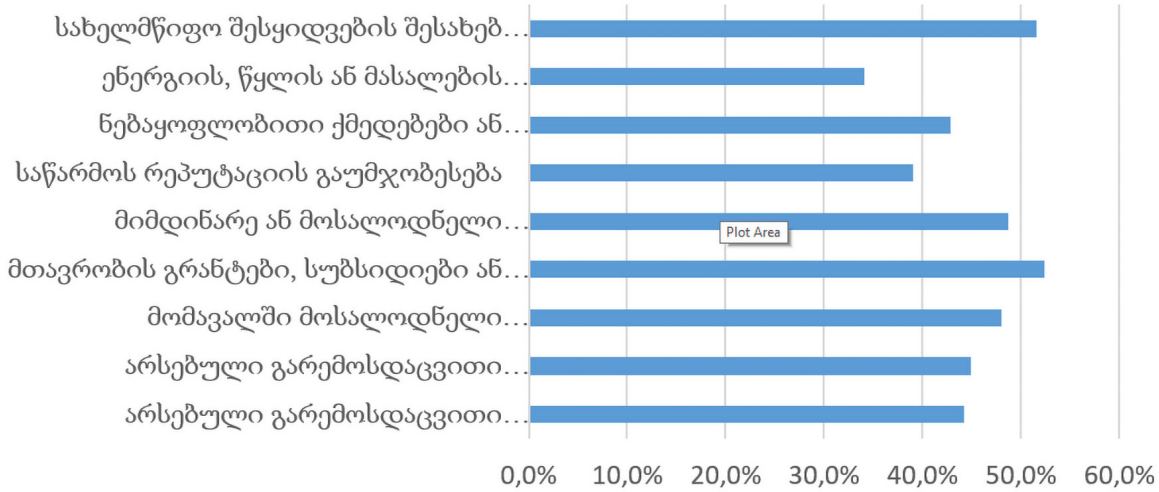
ნახ. 2. საწარმოთა განაწილება ეკოლოგიური სარგებლით ინოვაციების წარმოების გადამწყვეტილების მიღებაში ხელისშემწყობი ფაქტორების ზეგავლენის მნიშვნელოვნების მიხედვით [10].

ნახ. 3. საწარმოთა განაწილება ეკოლოგიური სარგებლით ინოვაციების წარმოების გადანყვეტილების მიღებაში ხელისშემწყობი ფაქტორების ზეგავლენის მნიშვნელოვნების მიხედვით [11].

ფაქტორს არ ჰქონდა ზეგავლენა

მოსალოდნელი გარემოსდაცვითი რეგულაციები ან გადასახადები - 48,0% (46,9%); მთავრობის გრანტები, სუბსიდიები ან სხვა ფინანსური წახალისება ეკოლოგიური ინოვაციებისთვის - 52,4% (49,8%); მიმდინარე ან მოსალოდნელი მოთხოვნა ბაზარზე ეკოლოგიურ ინოვაციებზე - 48,7% (46,2%); საწარმოს რეპუტაციის გაუმჯობესება 39,0% (37,8%); ნებაყოფლობითი ქმედებები ან ინიციატივები შესაბამის სექტორში გარემოსდაცვითი კარგი პრაქტიკისთვის - 42,9% (47,7%); ენერჯის, წყლის ან მასალების მაღალი ღირებულება - 34,1% (36,7%); სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ ხელშეკრულებების მოთხოვნების შესრულება - 51,6% (50,5%) (ნახ. 3).

საქართველოში გამოვლენილი ვითარების მსგავსად კვლევები მიუთითებს, რომ არაერთ ქვეყანაში არის შემთხვევები, როცა კომპანიები თავდაპირველად ყოყმანობდნენ გამხდარიყვნენ ეკომეგობრულები და შემოელოთ ეკონოვაციები. ამგვარი სიახლეები ხშირად მიიჩნევა კანონმდებლობასა და რეგულაციების დაცვაზე საპასუხო ღონისძიებად. გარდა ამისა, ეკო-ინოვაციები აღიქმებოდა ტვირთად, რომელიც მიზნად ისახავს მხოლოდ გარემოს დახმარებას, ხოლო ფირმის მუშაობას საფრთხეს უქმნიდა, განსაკუთრებით - მათ მომგებიანობას [12]. ეკონოვაციის პერსპექტივის შეფასებაზე ზეგავლენა მოახდინა მ. პორტერის ჰიპოთეზამ, რომ თუ სწორად არის შექმნილი გარემოსდაცვითი სტანდარტები, შეიძლება გამოიწვიოს ინოვაციები, რაც ამცირებს პროდუქტის მთლიან

ხარჯებს ან აუმჯობესებს მის ღირებულებას. ასეთი ინოვაციები საშუალებას აძლევს კომპანიებს, გამოიყენოს მთელი რიგი საშუალებები უფრო პროდუქტიულად - ნედლეულიდან და ენერჯიდან დაწყებული შრომით დამთავრებული - და აინაზღაურონ გარემოზე ზემოქმედების გაუმჯობესებისთვის განეული ხარჯები. იმავდროულად, რეგულაციები უფრო მკაცრი უნდა იყოს, ვიდრე სუსტი, რადგან ... მკაცრი რეგულაციები ხელს უწყობს რეალურ ინოვაციას [13].

პორტერის ჰიპოთეზის დადასტურებას სხვა მკვლევრებიც ცდილობდნენ და არაერთხელ დადასტურდა, რომ ეკონოვაციებს შეუძლია ბიზნესისთვის სარგებლის მოტანა. მნიშვნელოვნად მივიჩნევთ იმ მამოძრავებელ ფაქტორებზე ყურადღების გამახვილებას, რომლებმაც შესაძლებელია ხელი შეუწყოს ბიზნესის აქტივობის ზრდას ეკონოვაციების დანერგვის მიმართულებით [14]:

• **წვდომა ახალ და განვითარებად ბაზრებზე**

ეკონოვაციური გადანყვეტილებებისთვის საბაზარო მოთხოვნა სწრაფად იზრდება ბევრ სექტორში. მრავალრიცხოვანი მაგალითებია იმის, თუ როგორ მიაღწიეს კომპანიებმა ახალ ბაზარზე დაბალშემოსავლიანი სეგმენტიდან მაღალი დონის მომხმარებელამდე, წვდომა მსხვილი კომპანიების მიწოდების ჯაჭვებზე ან აკმაყოფილებდა აუთვისებელ მოთხოვნას იმ ადგილებში, სადაც ადრე არსებობდა მსგავსი გადანყვეტა ბაზარზე. ასევე, ეკონოვაცია მოიცავს სხვა პარტნიორებთან თანამშრომლობას მთელს მსოფლიოში ღირებულების

ჯაჭვში, რომელიც იძლევა ცოდნასა და ქსელებზე წვდომის შესაძლებლობებს.

• ღირებულების ჯაჭვის მასშტაბით მომგებიანობის ზრდა

ეკო-ინოვაციის სრული უპირატესობების მიღება მოითხოვს კომპანიის ღირებულების ჯაჭვის ყველა ეტაპზე გაუმჯობესების შესაძლებლობებისა და რისკის ფაქტორების იდენტიფიცირებას. საერთო პრობლემების ერთობლივ გადაწყვეტაზე მუშაობით, მნიშვნელოვანი საერთო მოგების მიღწევა შესაძლებელია უკეთესი კომერციული, ეკოლოგიური და სოციალური ღირებულებით, რომელთა ძალისხმევით სინერგიული შედეგი შეიძლება მნიშვნელოვნად აღემატებოდეს ინდივიდუალური კომპანიის საქმიანობის შედეგს. ღირებულება შეიძლება შეიქმნას უფრო დიდი რაოდენობის მასალიდან, ნარმოების ეფექტიანობიდან, მინიმუმამდე დაყვანილი ნარჩენებიდან, სადისტრიბუციო არხების ოპტიმიზაციიდან და შემცირებული მოქმედების დროიდან ან სრულიად ახალი გადაწყვეტილებიდან. მოგება ასევე მოიცავს უფრო მდგრადი მიწოდების ჯაჭვს და ტექნოლოგიებსა და ცოდნასთან დაკავშირებულ უპირატესობებს.

• სტანდარტებისა და რეგულაციების წინსწრებით დაკმაყოფილება

რეგულაციები და სტანდარტები პოლიტიკის სფეროში სულ უფრო მკაცრი ხდება მზარდი მდგრადობის აუცილებლობის საპასუხოდ. ეკონომიკური კომპანიები, როგორც წესი, მნიშვნელოვნად უსწრებენ მარეგულირებელ მოთხოვნებს და, შესაბამისად, კონკურენტული უპირატესობები გააჩნიათ. როცა რეგულაცია განხორციელდება, ისინი უკვე მზად აღმოჩნდებიან ახალი გადაწყვეტილებებით გამონევენთან გასამკლავებლად. უწყვეტი ინოვაცია მათ საშუალებას აძლევს შესაბამისი რეაგირებით უპასუხონ გამკაცრებულ რეგულაციებს. ამ მიდგომას აქვს დადებითი გავლენა კომპანიის რეპუტაციაზე, უზრუნველყოფს ინდუსტრიაში კომპანიის ლიდერობას და მომავალი რეგულაციის ინფორმირების შესაძლებლობას.

• ინვესტიციის მოზიდვა

ეკონომიკური კომპანიებისთვის ხელმისაწვდომი ფინანსური შესაძლებლობები იზრდება. მაღალი ღირებულების შენაძინები და ეკონომიკური კომპანიებთან შერწყმა ამის ერთ-ერთი მაჩვენებელია. ბანკები და ინვესტორები სულ უფრო და უფრო მეტ ინვესტიციებს ახორციელებენ კომპანიებში, რომლებიც აჩვენებენ უფრო მაღალ მდგრადობას და სიცოცხლისუნარიანობას გრძელვადიან პერ-

სპექტივაში. განვითარებად ბაზრებზე ბანკები სულ უფრო ხშირად აკეთებენ საინვესტიციო არჩევანს მდგრადობის ინიციატივებზე. მცირე და საშუალო ბიზნესისთვის ზრდის შესაძლებლობა იზრდება როგორც ადგილობრივი ხელისუფლებისგან დაფინანსების მიღებით, ისე და სხვადასხვა ინსტიტუტებისა და რეგიონული დაფინანსების სააგენტოებიდან, რამდენადაც მათი მხრიდან უპირატესობა ენიჭება მდგრადობასთან დაკავშირებულ ინიციატივებს.

• პროდუქტიულობისა და ტექნიკური შესაძლებლობების ზრდა

ეკონომიკური კომპანიების გამოწვეული ორგანიზაციული ცვლილება ზრდის კომპანიის ტექნიკურ შესაძლებლობებს და პროდუქტიულობას. ეკონომიკური მოიცავს ინფორმაციის გაცვლას და მონაწილეობას ინოვაციურ პროცესებში კომპანიის შიგნით სხვადასხვა ერთეულების მიერ, ისევე როგორც ცოდნის შექმნას ღირებულებათა ჯაჭვის მასშტაბით პარტნიორებთან, მათ შორის ტექნიკურ ინსტიტუტებთან, თანამშრომლობით. შედეგად მიღებული სწავლისა და შემოქმედებითი პროცესი ინვესტ ტექნიკური შესაძლებლობების გაძლიერებას ძირითად კომპეტენციებში, უფრო ძლიერი უნარების ბაზას და თანამშრომლების ჩართულობის გაზრდას, რომელიც შერწყმულია ბიზნესის ეფექტიანობის ძირითად ინდიკატორებთან, როგორცაა პროდუქტიულობა და მომგებიანობა.

აღნიშნული ფაქტორების როლი ეკონომიკური კომპანიის ზრდაში არაერთი კომპანიის მაგალითზე დადასტურდა. კომპანიებისთვის მიზანშეწონილია შეაფასონ საკუთარი შესაძლებლობები ამ ინოვაციების დანერგვისთვის მზაობის მიმართულებით, რომელმაც იმავდროულად შესაძლოა სრულიად ახლებურად დაანახოს მათი საბაზრო პოზიცია და გამოიყენონ ეკონომიკური მიდგომა კონკურენტუნარიანობის გასაძლიერებლად.

დასკვნები და რეკომენდაციები

ეკონომიკური კომპანიების გათვალისწინებით სამუშაო ადგილების შენარჩუნებისა და კონკურენტუნარიანობის ზრდისთვის მნიშვნელოვანი გზაა ეკონომიკური კომპანიების დანერგვა ბიზნესექტორში. საკითხი წინააღმდეგობრივია, რადგან ეს ხშირად განიხილება ხარჯიან პროცესად, რომელსაც გრძელვადიან პერსპექტივაში ბუნდოვანი შედეგი შეიძლება ჰქონდეს და ბიზნესს ტვირთად დაანვეს, რაც მოგებას შეამცირებს.

მხოლოდ ეკონომიკური მოსაზრებებით კომპანიები არ აკეთებენ ეკონომიკურ ბიზნესმოდელზე

არჩევანს. ეკონომიკის დანარგვაზე მიმართული ტრანსფორმაცია ბიზნესში სავარაუდოდ მიიღწევა ახალი სტრატეგიის ელემენტების განხორციელებით ეტაპობრივად და ამ მიმართულებით ნაბიჯების გადადგმა ზოგიერთ შემთხვევაში სახელმწიფოს მხრიდან მკაცრ რეგულაციებს უკავშირდება, ხოლო სხვა შემთხვევაში კომპანიების მიერ სწორად გააზრებულ საბაზრო პოზიციონირების, ხარჯების შემცირების, კონკურენტუნარიანობის ამაღლების შესაძლებლობებს. ამ მიდგომით ეკონომიკური კომპანიები ქმნიან ღირებულებას ბიზნესისთვის, გარემოსთვის და საზოგადოებისთვის.

კომპანიებისთვის, რომლებსაც ჯერ სრულიად არ ჰქონიათ შეხება ან მცირედ არიან ჩართული ეკონომიკის პროცესში (მათ შორის ქართული

კომპანიებისთვის), სასარგებლო და მასტიმულირებელი იქნება რიგი წარმატებული მაგალითების და იმ მამოძრავებელი ფაქტორების გაცნობა, რომელთა გათვალისწინებამ ხელი შეუწყო სხვა კომპანიებს ბაზარზე კონკურენტებთან შედარებით უპირატესობების მიღებაში. ამგვარი მიდგომა კომპანიებს საშუალებას აძლევს შეაფასონ ეკონომიკით პროგრესის მიღწევის შესაძლებლობები.

ეკონომიკის დანერგვისთვის მნიშვნელოვან მამოძრავებელ ძალებს განეკუთვნება: წვდომა ახალ და განვითარებად ბაზრებზე; ღირებულების ჯაჭვის მასშტაბით მომგებიანობის ზრდა; სტანდარტებისა და რეგულაციების წინსწრებით დაკმაყოფილება; ინვესტიციების მოზიდვა; პროდუქტიულობისა და ტექნიკური შესაძლებლობების ზრდა.